

Vergaderjaar 2022–2023

34 843

Seksuele intimidatie en geweld

30 234

Toekomstig sportbeleid

Nr. 77

BRIEF VAN DE MINISTERS VOOR LANGDURIGE ZORG EN SPORT EN VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP EN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 juni 2023

Naar aanleiding van de signalen van klokkenluider Kim Koumans en de motie van het lid Van der Laan¹ is begin 2021 opdracht gegeven aan Verinorm voor een grootschalig onderzoek naar de cultuur, aard en omvang van grensoverschrijdend gedrag in de danssector. Op 22 mei j.l. is het rapport «Schaduw dansen» met de resultaten van dit onderzoek gepubliceerd. Dit rapport hebben wij op 22 mei jl. met u gedeeld.²

In deze brief zullen wij achtereenvolgens ingaan op:

1. Appreciatie van het onderzoek
2. Aanbevelingen
3. Vervolg

1. Appreciatie van het onderzoek

Graag willen wij allereerst stilstaan bij alle dansers die geraakt zijn door grensoverschrijdend gedrag. Zij hebben hun ziel en zaligheid gegeven voor de dans. Voor de dans die zo mooi kan zijn. Maar het dansen heeft ook haar zwarte kant laten zien, een kant die helemaal niets meer met dans te maken heeft. De slachtoffers moeten tot op de dag van vandaag leven met de consequenties. Grensoverschrijdend gedrag hoort nergens thuis en dus ook niet in de dans.

Wij spreken onze bewondering uit naar alle dansers die de moed hebben gehad om naar buiten te treden. Om de *code of silence* te doorbreken en het op de agenda zetten van dit belangrijke thema. Het is goed om te zien dat er zo veel dansers hebben meegewerkt aan het onderzoek. Dat was heel zwaar en zij verdienen daarvoor erkenning. Het is aan deze dansers te

¹ Kamerstuk 30 234, nr. 282.

² Kamerstukken 34 843 en 30 234, nr. 74.

danken dat de onderzoekers gedegen aanbevelingen hebben kunnen doen en wij hiermee verder aan de slag kunnen.

De onderzoekers geven aan dat er veel verschillende soorten dans zijn en dat dansen op verschillende niveaus wordt beoefend. Van de Nederlandse bevolking danst 7,5% in georganiseerd verband. De Nederlandse danssector kent een rijke verscheidenheid aan dansvormen waaronder in de breedtesport, topsport, cultuursector en de podiumkunsten en dans wordt beoefend binnen alle geledingen van de Nederlandse bevolking. Uit het onderzoek komen schokkende cijfers. Zo heeft 39% van de dansers het afgelopen jaar te maken gehad met ten minste één vorm van grensoverschrijdend gedrag. 11% van de dansers heeft zelfs te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Grensoverschrijdend gedrag komt relatief veel voor bij dansers op een hoog niveau. De cijfers vragen om een aanpak.

2. Aanbevelingen

Wij staan voor een veilige danssector. Iedereen, jong en oud, moet veilig en met plezier kunnen dansen. In het rapport «Schaduw dansen» worden veel aanbevelingen gedaan. De aanbevelingen uit het rapport hebben betrekking op vijf pijlers: aandacht voor slachtoffers, structuur, cultuur, professionalisering en de uitvoering/praktijk. Binnen deze pijlers richten de aanbevelingen zich op de verschillende partijen binnen de danssector.

Het complete overzicht van alle acties per aanbeveling wordt op de website van de Alliantie Dans veilig gepubliceerd (www.dansveilig.nl). De voortgang van de acties zal op deze website periodiek worden bijgewerkt.

In deze brief gaan wij in op de aanbevelingen waarbij de overheid aan zet is. Dit betreft de aanbevelingen gericht op het tegengaan van versnippering in de danssector, het verdere aansluiten van sport en cultuur in het beleid met betrekking tot grensoverschrijdend gedrag, de inrichting en vindbaarheid van meldpunten en het scheppen van (rand)voorwaarden voor gemeenten, dansscholen en -clubs. Deze aanbevelingen komen terug bij de hieronder genoemde thema's. Verdere zullen wij in gesprek gaan met onze collega's van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het Ministerie van Justitie en Veiligheid over de aanbevelingen met betrekking tot het verbeteren van de rechtspositie van dansers en docenten en de aanbeveling gericht op een betere en veilige opvolging van meldingen.

Direct aan de slag

Cultuurverandering kost tijd. We gaan samen met het veld direct aan de slag met alle aanbevelingen die nodig zijn om een sociaal veilige danscultuur te creëren. De acties vanuit de aanbevelingen hebben effect op korte en lange termijn. Sommige acties leiden op korte termijn tot meer bewustwording voor sociale veiligheid. Het veranderen van onderliggende oorzaken, zoals het doorbreken van de «code of silence», vergt meer tijd en dient in gezamenlijkheid met het veld opgepakt te worden. Wij blijven ons hiervoor inzetten.

Daarnaast is het belangrijk dat de acties vanuit de aanbevelingen aansluiten bij de behoefte van dansers. Uit de persoonlijke verhalen die wij hebben gehoord komen een aantal diepgewortelde oorzaken naar voren en komt sector-overstijgende problematiek aan bod. We blijven in gesprek met de betrokken partijen over de uitvoering van de acties en we spreken daarbij ook over de eventuele aanvullende acties die nodig zijn om een veilige danscultuur te creëren.

Inzet op thema's

De aanbevelingen uit het rapport waarvoor de overheid aan zet is, zijn te vatten in zes thema's:

- Samenwerken voor een sociaal veilige danssector (Alliantie Dans veilig).
- Samenwerken voor het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag (nationaal actieprogramma).
- Stimuleren van diversiteit en inclusie.
- Stimuleren van aandacht voor sociale veiligheid op clubs (Sportakkoord).
- Verbeteren van meldpunten.
- Aandacht voor sociale veiligheid in onderwijs en dansopleidingen.

In nauw overleg met de partners houden wij in de gaten hoe de aanbevelingen in het rapport worden opgevolgd. In het verlengde daarvan zien we het als onze taak om de danspartners te blijven stimuleren tot verdere verbetering. Dat proces zal – gezien de aard en omvang van de problematiek – voor een lange tijd aandacht vragen.

Samenwerken voor een sociaal veilige danssector

Aanbeveling: De onderzoekers bevelen aan om de versnippering in het landschap tegen te gaan en om de danssector meer aandacht te geven. De onderzoekers constateren dat de verscheidenheid in dansvormen terugkomt in de verschillende organisaties en branches, waardoor geen eenduidig en uniform beleid bestaat voor de aanpak van grensoverschrijdend gedrag.

Dit beeld herkennen we. De versnippering komt door de verschillende omgevingen waarin gedanst wordt. Iedere danssoort heeft een bepaalde eigenheid. Deze diversiteit moedigen we aan. Tegelijkertijd ligt er een opgave in het vinden van meer samenwerking in de aanpak van het voorkomen en tegengaan van grensoverschrijdend gedrag. Wij zien hier een rol weggelegd voor de Alliantie Dans veilig, die is voortgekomen uit een door ons samengebrachte projectgroep, waarin gezamenlijke voorbereidingen getroffen konden worden op de uitkomsten van dit onderzoek. Deze alliantie heeft als doel een veilige en positieve cultuur in de danssector te stimuleren. De alliantie verbindt en brengt samen, maar komt niet in de plaats van bestaande sectorale trajecten. Inmiddels hebben drie bijeenkomsten plaatsgevonden en hebben twaalf partijen aangegeven zich te willen verbinden aan de alliantie (o.a. Dansbelang, LKCA, NOC*NSF, Platform Ondernemende Sportaanbieders, Nederlandse Danssport Organisatie, Cultuurconnectie). Dit is een mooi begin. Voor de zomer zal de alliantie officieel starten door middel van een tekenmoment met alle aangesloten partijen. Wij roepen andere partijen uit de danssector op om ook aan te sluiten.

We bieden in 2023 en 2024 financiële ondersteuning aan het initiatief van de Alliantie Dans veilig zodat zij een kwaliteitsplan kunnen uitwerken waarin de aanbevelingen een plek krijgen. Dit betreft onder andere het creëren van een veilig gevoel voor dansers, het meer-ogen-principe en transparantie, het bevorderen van didactische vaardigheden van dansdocenten, trainers en coaches, een kwaliteitsimpuls, de verandering die nodig is om de *code of silence* te doorbreken, het bieden van overzicht van de meldkanalen en professionalisering van dansscholen. Op de website van de Alliantie Dans veilig zal de voortgang periodiek worden gepubliceerd.

Aanbeveling: Laat gesubsidieerde instellingen (dansonderwijs) of organisaties waarmee de overheid een binding heeft verantwoording afleggen over sociale veiligheid.

Het is van belang dat instellingen die een (subsidie)relatie met de overheid hebben hun sociale veiligheidsbeleid op orde hebben. We zetten al stappen om als subsidieverstrekker normerend te zijn in het voorkomen en tegengaan van grensoverschrijdend gedrag bij subsidieontvangers. Voor het ontvangen van een subsidie op het terrein van emancipatie wordt het verplicht om zorg te dragen voor een veilige werkomgeving waarin adequaat beleid wordt gevoerd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag, en dit beleid kenbaar te maken in de subsidieaanvraag. Deze eisen worden zo snel mogelijk als voorwaarde gesteld voor het ontvangen van dergelijke subsidies. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om zulke voorwaarden breder in te voeren in de subsidie-regelingen en de bekostigingsvoorwaarden van de rijksoverheid.

Voor het ontvangen van een subsidie uit de culturele basisinfrastructuur 2025–2028 geldt dat instellingen moeten verklaren dat zij de Code Governance Cultuur onderschrijven. Hiermee wordt onder meer beoogd goed werkgeverschap en goed bestuur te stimuleren. Daarbij hoort ook een gezonde en veilige werkomgeving voor medewerkers. Dit maakt deel uit van de jaarlijkse monitoring. Binnen de sport geldt een vergelijkbaar beleid o.a. in relatie tot de gedragscodes van het NOC*NSF.

Samenwerken voor het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag

Aanbeveling: De onderzoekers bevelen aan dat het beleid van cultuur en sport op het gebied van grensoverschrijdend gedrag in de danssector beter op elkaar worden afgestemd.

Deze aanbeveling is breder dan alleen het afstemmen van sport en cultuur. Vanuit het nationaal actieprogramma seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld wordt interdepartementaal samengewerkt om seksueel grensoverschrijdend gedrag aan te pakken. Samen met andere ministeries en de regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld zetten wij hier ons krachtig voor in. Er wordt hierbij zo veel mogelijk op elkaars beleid (initiatieven) aan gesloten. Een voorbeeld van het gebruik van elkaars initiatieven is de uitwisseling van Code Governance Cultuur en de gedragscodes vanuit NOC*NSF waarbij van elkaars initiatieven geleerd wordt.

Stimuleren van diversiteit en inclusie

Aanbeveling: De onderzoekers adviseren om diversiteit en inclusie integraal onderdeel van het beleid te maken.

Wij zetten hier reeds binnen onze sectoren op in. In de culturele en creatieve sector wordt hieraan expliciet gewerkt via de Code Diversiteit en Inclusie. Organisaties die gesubsidieerd worden door het Rijk of door de Rijkscultuurfondsen moeten nu al de Code Diversiteit en Inclusie onderschrijven en toepassen. Verder is het creëren van een sociaal veilig en pedagogisch verantwoord sportklimaat, waarin iedereen zich welkom voelt, onderdeel van het Sportakkoord II. (Kamerstuk 30 234, nr. 332) Diversiteit en inclusie zijn wat ons betreft belangrijke aspecten hiervan. Deze afspraken in het Sportakkoord II zijn reeds gemaakt, maar dienen nog geïmplementeerd te worden. Binnen de monitoring Sportakkoord II wordt beoordeeld of dit geresulteerd heeft tot de juiste effecten.

Stimuleren van aandacht voor sociale veiligheid op clubs

Aanbeveling: De onderzoekers bevelen aan om aandacht te hebben voor de voorwaardenscheppende rol van gemeenten. Daarnaast constateren de onderzoekers dat de doelen van het Sportakkoord II goed aansluiten op wat (ook) met dansen kan worden bereikt.

Wij zijn dit met de onderzoekers eens. Het Sportakkoord II geldt voor zowel de georganiseerde sport als de ondernemende sportaanbieders, wat een verbreding is ten opzichte van het Sportakkoord I, waardoor er ook een deel van de danssector onder valt. Het kwaliteitsplan van de alliantie zal bovendien aansluiting zoeken bij de vier basiseisen die in het Sportakkoord II zijn opgenomen: een VOG, een vertrouwenscontactpersoon, gedragsregels en het doorlopen van een e-learningtraject. Deze vier basiseisen zorgen voor aandacht voor sociale veiligheid bij dansaanbieders en zorgen voor minimale waarborgen voor een veilig klimaat. Aan gemeenten wordt de voorwaarde gesteld bij herijking van het lokaal Sportakkoord dat er een plan van aanpak komt om de sociale veiligheid bij lokale sportaanbieders te stimuleren en te ondersteunen. De implementatie van de vier basiseisen sociale veiligheid staan daarin centraal.

Verbeteren van meldpunten

Aanbeveling: De onderzoekers adviseren de vindbaarheid van de meldpunten en de kennisopbouw binnen de meldpunten te verbeteren.

De Alliantie Dans veilig heeft op haar website informatie geplaatst over waar gemeld kan worden en waar dansers terecht kunnen voor hulp. Voor de sport is er het meldpunt Centrum Veilige Sport Nederland (CVSN) en voor de cultuursector is er meldpunt Mores. Beide meldpunten gaan momenteel een ontwikkeling door. Het CVSN, momenteel onderdeel van NOC*NSF, is in ontwikkeling naar een onafhankelijk integriteitscentrum waar onafhankelijk van de sport gemeld kan worden³. Het doel is om hiermee te komen tot een laagdrempeliger en transparanter proces rondom het melden voor de gehele sportsector zonder risico en belangenverstrengeling. Voor het einde van het jaar zal uw Kamer nader worden geïnformeerd over het proces voor het op te richten integriteitscentrum.

In 2018 is Meldpunt Mores ontwikkeld vanuit de culturele en creatieve sector. De regeringscommissaris⁴ heeft in april advies gegeven over professionalisering van Mores en aansluiting bij een breder verband waar ook wordt gewerkt aan kennisontwikkeling. Dat is in lijn met wat de onderzoekers aanbevelen over de opbouw van kennis. In overleg met Mores wordt onderzocht wat hierin de volgende stappen kunnen zijn.

Aandacht voor sociale veiligheid in onderwijs en dansopleidingen

Aanbeveling: De onderzoekers adviseren om aandacht te (blijven) vestigen op de dansonderwijsinstellingen. Er is de laatste tijd echt veel in gang gezet maar zorg ervoor dat het geen papieren werkelijkheid wordt. Voorop staat dat ook in het onderwijs sociale veiligheid een cruciale randvoorwaarde is. Het is belangrijk dat studenten en medewerkers zich te allen tijde veilig kunnen voelen in hun studie en op hun werkplek. Op een gelijkwaardige, respectvolle en sociaal veilige manier met elkaar omgaan zijn voor ons kernwaarden. We zullen daarom actief samenwerken met onderwijsinstellingen aan de veranderingen die nodig zijn om een duurzaam veilige leer- en werkomgeving te creëren en te behouden.

³ Kamerstuk 30 234, nr. 339.

⁴ Bijlage bij Kamerstuk 29 544, nr. 1199.

In het middelbaar beroepsonderwijs is een van de speerpunten in de Werkagenda de versterking van veiligheid en inclusie op scholen. Dit is essentieel voor de optimale ontwikkeling van de student. Er is afgesproken dat scholen en studenten met elkaar in gesprek gaan over mentaal welzijn en veiligheid om gezamenlijk te komen tot een visie, beleid en laagdrempelige voorzieningen voor studenten. In het hoger onderwijs zijn met het Bestuursakkoord afspraken gemaakt over sociale veiligheid en inclusie. Zo is afgesproken dat instellingen via monitoring meer zicht krijgen op de (ervaren) sociale veiligheid van studenten en medewerkers. Daarnaast zullen deze instellingen – voor zover ze dat nog niet gedaan hebben – gedragsregels opstellen tegen onveilig en grensoverschrijdend gedrag.⁵

Alle kunstopleidingen van de bekostigde hogescholen hebben zich gecommitteerd aan de code sociale veiligheid, met het doel om verder te werken aan een veilige leer- en werkcultuur. De hogescholen zetten zich in om meer in om kennis met betrekking tot pedagogische en didactische praktijken, die toegesneden zijn op het kunstvakonderwijs te ontwikkelen en uit te wisselen. Het is belangrijk dat kunsthogescholen structureel aandacht besteden aan sociale veiligheid. Dat benadrukt ook de Inspectie van het Onderwijs in het rapport «Sturen op blijvende sociale veiligheid in het hoger kunst- en mode-onderwijs»⁶. De inspectie heeft in kaart gebracht wat hogeschoolbesturen doen om te sturen op sociale veiligheid van studenten aan kunst- en modeopleidingen en doet aanbevelingen voor het vormgeven van een aanpak voor sociale veiligheid als handreiking voor hoger onderwijs instellingen – of andere (onderwijs)organisaties om de sturing op sociale veiligheid van studenten te verbeteren.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft onlangs⁷ een integrale aanpak gepresenteerd voor het bevorderen van sociale veiligheid in het hoger onderwijs. Met deze aanpak versterken we het huidige beleid ten aanzien van hoger onderwijs en wetenschap om zo een impuls te geven aan het creëren van een veilige leer- en werkomgeving voor studenten en medewerkers. De aanpak is er op gericht om onderwijsinstellingen te helpen om maatregelen voor sociale veiligheid te implementeren. De aanpak bevat verschillende maatregelen om het toezicht en de handhaving van sociale veiligheid beter te borgen en om te zorgen dat instellingen de krachten bundelen om een cultuurverandering te bewerkstelligen. Zo komt er een landelijk programma voor het vergroten van de sociale veiligheid. Het gaat hierbij om initiatieven waarin hogescholen en universiteiten samenwerken en samen leren, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van een trainingsprogramma voor leidinggevenden en standaarden waar gedragscodes aan zouden moeten voldoen. Een van de andere maatregelen is het expliciet benoemen van sociale veiligheid als zorgplicht voor de instellingen in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Dat verplicht instellingen om te zorgen voor een sociaal veilige omgeving.

3. Vervolg

De hierboven genoemde acties betekenen een grote stap voorwaarts voor een veilige en ook sterke danssector. En dat is hard nodig. Wij voelen de verantwoordelijkheid om samen met de danssector de veiligheid te verbeteren zodat in alle dansopleidingen en op alle dansscholen en -clubs

⁵ Kamerstuk 31 288, nr. 969.

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/05/inspectierapport-sturen-op-blijvende-sociale-veiligheid-in-het-hoger-kunst-en-mode-onderwijs-voer-voor-het-gesprek>.

⁷ Kamerstukken 29 240 en 31 288, nr. 131.

aandacht is voor sociale veiligheid. En zodat alle dansers weten waar ze naartoe kunnen bij vragen over of vermoedens van een onveilige situatie. Wij zullen u in de eerste helft van 2024 rapporteren over de voortgang. Het proces van de opvolging van de aanbevelingen zullen wij scherp blijven volgen. Het aanpakken en voorkomen van grensoverschrijdend gedrag heeft onze voortdurende aandacht en wij zullen de sectoren sport, cultuur en onderwijs de komende periode blijven ondersteunen in de opgave om een brede positieve danscultuur te creëren.

Het is aan ons, samen met de sector, om ervoor te zorgen dat dansen weer is wat het kan en moet zijn.

De Minister voor Langdurige Zorg en Sport,
C. Helder

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
R.H. Dijkgraaf

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
G. Uslu